

ОЕСР»). *Теорія і методика управління освітою* 2011. № 7. URL: http://arhive.nuv.gov.ua/e-journals/ttmuo/2011_7/3.pdf.

12. Харазішвілі Ю.М. Світло та тінь економіки України: резерви зростання та модернізації. *Економіка України*. 2017. № 4(665). С. 22-45.

13. Харазішвілі Ю.М., Ляшенко В.І. *Стратегія сталого розвитку з позицій економічної безпеки*. Міжнародна наукова конференція «Сучасна інформатика: проблеми, досягнення та перспективи розвитку», присвячена 60-річчю заснування Інституту кібернетики ім. В.М. Глушкова НАН України. 2017. URL: <http://en.calameo.com/read/0031683724703e37cfd96>.

14. Харазішвілі Ю.М., Шевченко А.І. Концепція модернізації сталого розвитку залізничного транспорту з позицій економічної безпеки. *Банківська справа*. 2017. № 2(143). С. 27-43.

15. Харазішвілі Ю.М., Дронь В.Є. Адаптивний підхід до визначення стратегічних орієнтирів економічної безпеки України. *Економіка України*. 2014. №5. С. 28-45.

Надійшла до редакції 15.11.2017 р.

О.А. Грішнова, д.е.н.

ОСВІТА В СУЧАСНОМУ СВІТІ: ЗМІНА КОНЦЕПЦІЇ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ НОВІТНЬОГО РИНКУ ПРАЦІ

З урахуванням бурхливих економічних, соціальних і політичних процесів, що відбуваються нині в Україні, зачіпаючи найважливіші інтереси всього її населення, особливо актуальними стають тези про те, що критерієм обґрунтованості політики держави взагалі та соціально-економічної політики зокрема є її відповідність цивілізаційному прогресу, його основним тенденціям, а ефективність політики визначається ступенем реалізації таких тенденцій, які стають все стрімкішими і складнішими. Інформатизація, інтелектуалізація та глобалізація, що охопили всі сфери життя людей у розвинених країнах, кардинально змінюють соціально-економічний розвиток світу, держав, населення і кожної окремої людини, відкриваючи небачені раніше можливості та водночас створюючи нові загрози. Особливо відчутні зміни під впливом зазначених тенденцій відбу-

© О.А. Грішнова, 2017

ваються на ринку праці. Ці зміни потребують принципового оновлення сфер і систем, які забезпечують соціальний розвиток.

Науково-практичне обґрунтування стратегії соціального розвитку та економічного зростання України за сучасних умов переходу до нової економіки є одним із головних напрямів реалізації економічної думки. У межах статті розглядатиметься така важлива складова цієї стратегії, як освіта населення, зокрема в аспекті її модернізації відповідно до сучасних змін на ринку праці та вимог прогресивного суспільно-економічного розвитку. Це завдання особливо актуалізується в даний час такими факторами:

загальносвітові тенденції підвищення ролі креативності, інтелекту, знань, кваліфікації у сталому економічному зростанні, забезпеченні конкурентоспроможності як окремих підприємств, так і країни в цілому;

прискорення технологічного прогресу, стрімке поширення новітніх технологій у всіх сферах людської життєдіяльності, особливо у сфері виробництва і розповсюдження знань та інформації;

принципові та стрімкі зміни у сфері праці, роботизація, яка швидко вимиває робочі місця, потребує від працівника високої мобільності та постійної готовності вчитися і розвиватися;

поступова євроінтеграція України, глобалізаційні процеси, які посилюють конкуренцію (у тому числі на ринку праці й ринку освітніх послуг) до міжнародного рівня;

тривале кризове соціально-економічне становище України, яке спричинило розвиток негативних тенденцій у відтворенні продуктивних сил людей, зокрема активізувало еміграцію, що призвело одночасно до високого рівня безробіття і суттєвого дефіциту праці з багатьох професій.

Відомо, що роль освіти є головною у процесі людського розвитку, а також найбільш вагомою у вирішенні нагальних завдань побудови в країні демократичної правової держави із соціально орієнтованою ринковою економікою, підготовці до євроінтеграції, орієнтації на світові тенденції економічного і суспільного прогресу.

У розвинених країнах значення освіти як одного з найважливіших чинників адаптації до нової економіки, формування нового якісного рівня цивілізованого суспільства і людиноорієнтованої економіки зростає з посиленням впливу інтелектуального капіталу на ці процеси. Надання пріоритетного значення розвитку національної системи безперервної освіти і професійної підготовки, нарощування інвестицій у своїх громадян сприятиме виходу країни в короткий термін на сучасні позиції у світовій економіці.

Проблемі якості освіти як основного чинника формування людського капіталу присвячено праці провідних вітчизняних науковців, зокрема, О. Гринькевич, І. Каленюк, А. Колота, В. Кременя, Е. Лібанової, В. Лугового, С. Ніколаєнка, Л. Семів, У. Садової, Ю. Харазішвілі та ін. Різні аспекти становлення нової економіки досліджено в роботах Ю. Бажала, Д. Белла, П. Друкера, Я. Жаліла, М. Кастельса, А. Колодюка, В. Ляшенка, Ф. Махлупа, Е. Тоффлера та інших вчених, а також в аналітичних звітах міжнародних організацій – Всесвітнього економічного форуму, Організації економічного співробітництва та розвитку, Міжнародної організації праці та ін. Водночас низка питань залишаються невирішеними. Зокрема, потрібно з'ясувати роль освіти в сучасному світі як найважливішого чинника інтеграції людського розвитку, економічної стійкості й соціального прогресу в умовах нової економіки. Важливо дослідити суттєві зміни в процесі залучення і реалізації людського капіталу, що потребують зміни концепції професійної освіти. Необхідно узагальнити основні вимоги до сучасної професійної освіти в Україні, визначити напрями її розвитку відповідно до потреб новітнього ринку праці.

Мета статті – теоретичне обґрунтування ролі освіти в сучасному світі як найважливішого чинника інтеграції людського розвитку, економічної стійкості та соціального прогресу в умовах нової економіки, а також визначення стратегічних напрямів розвитку освіти відповідно до вимог новітнього ринку праці.

У сучасному розвинутому суспільстві саме людські знання стають основною рушійною силою прогресу. Працівник, який має унікальні знання, не просто стає рівним роботодавцю на ринку праці, він вже може обійтися без роботодавця, працюючи самостійно, або одночасно використовувати можливості, що надаються кількома роботодавцями. Інтелектуалізація, креативність змінюють наш світ у всіх його проявах, але особливо – світ праці.

Згідно з дослідженнями К. Фрей і М. Осборн найближчим часом близько 40-50% робочих місць зазнають трансформації або зникнуть із ринку праці [1]. Разом з тим будуть з'являтися нові робочі місця у технологічних, інтелектуальних сферах діяльності, які потребуватимуть інших професійних навичок.

2014-2016 роки виявився особливо складними і для Української держави, і для економіки, і для ринку праці. На жаль, і в 2017 р. ситуація залишається невтішною. Рівень зайнятості досить низький, майже третина працівників зайнята у неформальному секторі, швидко зменшується середньооблікова чисельність штатних пра-

цівників (приблизно на 1 млн упродовж року), зростає вимушена неповна зайнятість (більше 650 тис. чол.), дуже значні обсяги (1,7 млн чол.) та рівень безробіття (9,5% серед осіб працездатного віку і 11-21% – серед молоді). Скорочується попит на працівників, наростає дисбаланс між попитом та пропозицією робочої сили. Рівень заробітної плати у вакансіях залишається дуже низьким. Попри це, в Україні є низка професій, попит на які достатньо великий. Спеціалістів потребують сфери ІТ та агросектор, частково – промисловість. Наприклад, на сайті з пошуку роботи work.ua кількість вакансій у розділі «ІТ, комп'ютери, інтернет» є найбільшою – близько 2,5 тис. Заробітна плата, яку пропонують таким спеціалістам, становить 10-15 тис. грн і більше [2].

Збільшується інтерес до сільськогосподарських професій. Наразі важко знайти хорошого спеціаліста – ветеринара чи зоотехніка, оскільки аграрні професії до цього часу не були популярними в Україні. Робітничі професії також потрібні (для будівництва, транспорту, сфери добування корисних копалин). Не вистачає вантажників, працівників складу, продавців, прибиральниць. Великий попит на ці професії зумовлений високою плінністю, причиною якої переважно є надто низька зарплата за виконання важкої і часто непрямної фізичної роботи.

Наразі найменш затребуваними на вітчизняному ринку праці є: юристи (адже їх кількість давно перевищила потреби ринку), працівники банківської сфери (внаслідок фінансової кризи в Україні та закриття банків, а також через упровадження мобільних додатків і переведення багатьох простих банківських операцій на самообслуговування споживачами), рекламісти – через скорочення витрат підприємств на просування продукту, у т.ч. з використанням комп'ютеризації цих процесів.

У недалекому майбутньому в Україні можуть з'явитися нові професії, які вже зараз зустрічаються на світовому ринку праці та є досить перспективними.

Найбільше нових професій з'являється в ІТ-сфері, медицині, психології, біотехнології, космічній сфері, вивченні клімату, освіті, виробничій сфері та маркетингу. Новими на сучасному ринку праці України є такі професії [3]: нанодієтолог, координатор фармацевтичного ринку, інженер з радіочастотної ідентифікації, фахівець з видобутку сланцевого газу, гідропонік (фахівець з вирощування рослин без ґрунту), ІТ-фахівець у галузі human-interface, валеолог (фахівець із збереження здоров'я людини), фахівець із взаємодії з роботами, wellness-консультант (менеджер з продовження життя, який

знається на медикаментах, нових приладах і технологіях), спеціаліст із соціальної адаптації в мережах, експерт з релігійних конфліктів, фахівець з ведення бізнесу в країнах Африки, кліматорегулятор, фахівець з генної інженерії та ін.

Прогнози вчених-футурологів дають можливість уявити особливості ринку праці майбутнього: 1) розвиток інформаційних технологій, пов'язаний з активним освоєнням нових інструментів роботи в мережі; 2) крос-функціональність: вміння працювати на межі різних професій, знання в декількох сферах, відкритість до нового досвіду, готовність вчитися і навчати інших; 3) мобільність: справжні професіонали до 38 років зможуть освоїти 10-14 професій; 4) збільшення частки позаштатних працівників, залучених тимчасово для проекту, найчастіше фрілансерів; 5) універсальність вмінь і навичок [4].

Очевидно, що всі ці зміни з використанням новітніх техніки і технологій приведуть до кардинальної зміни знань і характеристик людей, чого можна досягти лише через абсолютно оновлену систему освіти.

Внесок освіти в людський розвиток й економічне зростання полягає в тому, що вона наділяє робочу силу продуктивними компетенціями, зокрема, мобільністю і здатністю опановувати нові види робіт, сприяє нарощуванню нових знань людини, стимулює процес вироблення нових ідей і їх реалізації.

З огляду на стрімкі зміни на ринку праці, пов'язані з переходом до нової економіки, а також на важливу роль освіти в забезпеченні соціально-економічного відродження країни, виникає необхідність реформування системи освіти України відповідно до нових умов. Система освіти може і має виконувати роль визначального фактора соціально-економічного розвитку. Однак для цього необхідні певні передумови: чіткі стратегічні пріоритети економічного і соціального розвитку країни в цілому, зокрема розвитку ринку праці й освіти як системи; широка підтримка громадськістю активної освітньої політики; відновлення відповідальності та провідної ролі держави у сфері освіти; глибока і всебічна модернізація освіти з виділенням необхідних для цього ресурсів і створенням механізмів їх ефективного використання.

Соціально-економічна політика України, відображаючи національні інтереси в цій сфері, має одночасно враховувати загальноосвітні тенденції розвитку. Це обумовлює необхідність суттєвих змін у системі освіти і проявляється у:

прискоренні темпів розвитку суспільства, розширенні можливостей політичного, соціального й економічного вибору, підвищенні рівня мобільності та готовності громадян до такого вибору;

переході до нового, інформаційного суспільства, економіки знань, при яких визначальним фактором конкурентоспроможності як окремого працівника, так і підприємства та держави в цілому стають інноваційність і креативність. Це висуває нові вимоги до системи освіти для перманентного розвитку таких характеристик;

зростанні ролі інтелектуального капіталу, який у розвинених країнах становить більше 80% національного багатства та є об'єктом вигідних інвестицій, що приводить до інтенсивного, випереджального розвитку освіти як молодого покоління, так і дорослих;

глобалізації економіки та суспільного життя, розширенні масштабів міжкультурної взаємодії. Це потребує, зокрема, універсалізації та стандартизації соціально-економічних понять, індикаторів і методів дослідження, розвитку чинників комунікабельності й толерантності, поширення академічної мобільності;

зростанні масштабів глобальних проблем, які можна вирішити тільки зусиллями міжнародного співтовариства в результаті підвищення загального рівня відповідальності, освіченості та культури громадян, що потребує формування глобальних сучасних знань і мислення молодого покоління;

динамічному розвитку нової економіки, ускладненні конкуренції, скороченні сфери низькокваліфікованої праці, глибоких структурних змінах у зайнятості та життєдіяльності людей загалом. Це потребує постійного підвищення кваліфікації працівників, їх перепідготовки, самовдосконалення, підвищення рівня професійної мобільності.

В умовах нової економіки на новітньому ринку праці кардинально змінюються характеристики залучення та реалізації людського капіталу. Основні відмінності узагальнено в таблиці.

Така кардинальна зміна умов реалізації людського капіталу на новітньому ринку праці потребує відповідних змін у системі освіти.

Одна з головних проблем сучасної освіти в Україні пов'язана з неадекватністю її рівня, якості, змісту стратегічній спрямованості постіндустріального розвитку світової цивілізації, безпрецедентним темпам розвитку нової економіки. Суть проблеми полягає в тому, що і зміст, і можливості вітчизняної освітньої системи значною мірою відстають від світових реалій, особливо від тенденцій

Таблиця

Характеристики реалізації людського капіталу у традиційній і новій економіці¹

Характеристика	Традиційна економіка	Нова економіка
Власник	Працівник – носій інтелектуальних, фізичних, психологічних здібностей	
Споживач	Роботодавець	Роботодавець або безпосередньо споживач, або сам працівник, якщо це самозайнята особа
Інвестор	Найчастіше роботодавець	Роботодавець, але дедалі частіше сам працівник, який залучає ресурси багатьох потенційних споживачів через соціальні мережі
Структура людського капіталу (загальний і специфічний)	Значна частка специфічного людського капіталу, який має цінність тільки для одного конкретного роботодавця	Зменшення частки специфічного капіталу з одночасним збільшенням загальних знань і навичок, які мають цінність для багатьох роботодавців
Мотиви економічної поведінки	Суттєво переважають матеріальні мотиви	Збільшується вплив негрошових чинників: інтересу до роботи, визнання, успіху, можливостей для розвитку, додаткового вільного часу, гнучкого графіка, комфортних умов роботи тощо
Рівень мобільності людського капіталу	Незначний, роботодавець стимулює стабільність, прихильність працівника до підприємства	Висока професійна і територіальна мобільність. Збільшується частка тимчасово зайнятих, дистанційних працівників
Основна сфера зайнятості	Промисловість	Сфера послуг
Дискримінація у сфері праці	Поширена за різними ознаками	Швидко скорочується, бо втрачає свою основу – упереженість щодо продуктивності різних працівників

¹ Розроблено з використанням джерела [6].

все ширшого використання наукомістких технологій та інформаційних ресурсів суспільства, досягнень у галузі інформатики й електроніки, штучного інтелекту тощо.

Основними причинами, які стримують прогресивний розвиток освіти і професійної підготовки в нашій країні, є інертність, традиційність, ресурсоорієнтованість економіки і корумпованість управління нею, що обумовлює низький попит на висококваліфікованих працівників в умовах праценадлишкового ринку, нестабільності економічного розвитку, несформованості чітких економічних пріоритетів. Стратегічним завданням держави в цьому напрямі є забезпечення умов для ефективного використання та адекватної оцінки висококваліфікованої праці: збереження існуючих та створення нових робочих місць висококваліфікованої праці, формування передумов для впровадження на підприємствах усіх секторів економіки успішної та ефективною концепції оновлення економіки, яке потребує підвищення якості робочої сили. Такими передумовами мають бути стратегічна визначеність на тривалу перспективу і конкретні цілі економічної політики й підприємницької діяльності, оновлення виробництва з орієнтацією на науково-технологічний прогрес, що потребує високої кваліфікації працюючих та постійного її розвитку.

Необхідно започаткувати принципово новий етап розвитку нашої країни, курс на перехід до інноваційної моделі нової економіки на базі пріоритетного розвитку та широкого використання досягнень науки, техніки і технологій, входження в глобальне інформаційне співтовариство.

Серед пріоритетних напрямів розвитку науки, техніки і технологій в Україні мають бути космічні й авіаційні, хімічні та біохімічні технології, електроніка та інформаційно-телекомунікаційні технології, нові матеріали.

Реалізація такої стратегії потребує і відповідної переорієнтації системи освіти як основного чинника науково-технологічного та соціально-економічного відродження країни. Для цього перш за все необхідно:

на базі наукових й освітніх центрів країни створити інтегровані наукові, науково-технологічні та науково-освітні структури, орієнтовані на проведення наукових досліджень і розробок, підготовку фахівців за пріоритетними напрямками розвитку науки, техніки і технологій;

переглянути державні освітні стандарти, типові програми і базові навчальні програми на всіх рівнях системи освіти з метою

їх глибинної адаптації до інноваційного стратегічного курсу розвитку країни;

забезпечити постійне підвищення кваліфікації та серйозну мотивацію викладачів з урахуванням нової концепції змісту освіти;

підвищити якість підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації (докторів наук) для науково-дослідної та педагогічної роботи в системі освіти.

Ключовим фактором розвитку світової цивілізації наразі стає глобальна інформатизація суспільства. Сформувався і стрімко розвивається інформаційний сектор світової економіки, що забезпечує найвищу прибутковість вкладеного капіталу. Останнім часом у цей сегмент ринку успішно увійшли такі країни, як Індія, Малайзія, Угорщина, Польща, і дуже поступово входить Україна. Українські школярі та студенти – переможці олімпіад, у тому числі міжнародних, з математики та інформатики, – потенційні працівники інформаційного сектору інших країн, перш за все тому, що в Україні перспективи трудового життя поки що є менш привабливими.

Разом з тим створення вітчизняної індустрії програмного забезпечення для інформаційних технологій могло б стати одним із найперспективніших напрямів соціально-економічного розвитку на найближчі десятиліття. Робота тільки в цьому одному напрямі, для якого до того ж не потрібні значні капіталовкладення, через кілька років дала б можливість Україні забезпечити обсяги продажів, зіставні із сьогоднішніми обсягами експорту металу або зерна.

Як зазначають вчені Інституту економіки промисловості НАН України [7], пріоритетом сьогодні є переорієнтація українських ІТ-фахівців з роботи над створенням проміжного коду для іноземних замовників, на розробку сучасних цифрових продуктів для України та їх подальше поширення у глобальному просторі з отриманням інтелектуальної ренти.

Також слід урахувувати, що «кожне робоче місце в ІТ створює додатково 5-7 робочих місць у суміжних галузях, що обслуговують ІТ-компанії» [8].

Визначальну ж роль у розвитку цієї проривної галузі в Україні повинна мати вітчизняна система освіти. Для цього необхідно:

організувати підготовку потрібної кількості фахівців з розробки програмного забезпечення для інформаційних технологій, яка б за якістю відповідала сучасному міжнародному рівню. При цьому слід використовувати нові форми дистанційного навчання і тісного зв'язку з практикою бізнесу;

розвивати в системі вищої освіти України спеціалізовані навчальні заклади та факультети для підготовки фахівців найвищої кваліфікації (докторів наук) з інформатики, інформаційних технологій, програмного забезпечення, а також наукових досліджень у цій галузі;

випереджальними темпами здійснити інформатизацію самої системи освіти, яка має стати основою не тільки для розвитку інформаційної економіки, але і для інформатизації всього суспільства.

Оскільки зростаюча роль освіти в суспільстві обумовлена стрімким розвитком новітніх технологій у всіх сферах життєдіяльності суспільства і глобальною технологізацією розвинених країн, сучасна освіта в Україні має забезпечити:

високий рівень загальної грамотності населення (у тому числі, інформаційної, технічної та технологічної);

необхідний рівень знань і розуміння у сфері загальнолюдських цінностей, особистої та громадської безпеки, національної культури;

можливість кожному громадянину отримати таку професійну підготовку, яка б допомогла досягти конкурентоспроможності на ринку праці та гідного рівня життя;

достатній рівень освіченості населення в життєво важливих питаннях особистого існування та розвитку за умов нової економіки.

Важливою проблемою вітчизняного ринку праці та вищої освіти останніми роками стала масова її фіктивізація [9; 10]. Із цієї причини в наш час наявність диплома про освіту не гарантує актуальності професійних компетенцій працівника. Водночас стрімко поширюються масові відкриті онлайн-курси освоєння найрізноманітніших професійних компетенцій, тож відсутність диплома наразі вже не обов'язково означає професійну непридатність. З огляду на зазначене, економіці потрібна ефективна система оцінювання потенційних працівників, яка б включала впровадження альтернативних способів оцінки, наприклад такі, які вже використовуються у сфері ІТ: портфоліо, тестові завдання, анонімні дистанційні співбесіди (що унеможливають дискримінацію при прийомі на роботу) та ін.

До найважливіших характеристик потрібної в майбутньому системи освіти належать: фундаменталізація освіти, що значно підвищить її якість; випереджальний характер системи освіти; тісний зв'язок із практикою, дуальність освіти, значно більша доступність

освіти для населення за рахунок як розширення і демократизації джерел її фінансового забезпечення, так і використання можливостей дистанційного навчання та самоосвіти із застосуванням інформаційних і телекомунікаційних технологій.

Дуже важливе значення має також запровадження моніторингу рівня якості освіти, що включає встановлення системи індикаторів, визначення меж безпечного існування й інтегрального оцінювання рівня якості освіти порівняно з інтегральними пороговими значеннями, що дозволяє ідентифікувати існуючий стан і задати стратегічні цілі розвитку освіти в кількісному вимірі на середньо-та довгострокову перспективу [13].

Майбутній розвиток України має розглядатися саме як соціально-економічний, де, як мінімум, рівнозначними визнаються і економічні, і соціальні параметри, а економічні показники розвитку (продуктивність, прибутковість та ін.) тісно корелюють із соціальними характеристиками (доступність гідної праці, освіченість, високий рівень життя, здоров'я населення і т.д.). Розуміння природи і значення соціальних (насамперед освітніх) параметрів мають ґрунтуватися на принципово новій базі – концепції людиноорієнтованої цивілізації на основі нової економіки.

В Україні все ще потрібно відстоювати такий погляд, бо залишається чимало опонентів. За багаторічною звичкою вони стверджують, що про збільшення витрат на освіту і людський (соціальний) розвиток взагалі можна говорити, тільки досягнувши певних економічних результатів, які вони звикли вимірювати видобутком сировини і виробництвом промислової та сільськогосподарської продукції з низькою доданою вартістю. Але при такій орієнтації Україна ніколи не зможе перетнути межу між індустріальним і постіндустріальним суспільством, надовго відстаючи від світової цивілізації та втрачаючи свій найкращий людський та інтелектуальний капітал, підштовхуючи до еміграції ціле покоління людей, налаштованих на життя в умовах нової економіки.

Висновки. Отже, переорієнтація економіки на розвиток постіндустріального суспільства має стати найбільш значущою характеристикою майбутньої стратегії соціально-економічного розвитку. Посилення соціальної орієнтації обумовлене також інтеграцією України у світовий суспільно-економічний простір, що потребує набагато вищих стандартів освіти, соціальної забезпеченості та соціальної захищеності людей.

Ринок праці майбутнього характеризуватиметься такими особливостями, як розвиток інформаційних технологій, крос-функціо-

нальність, універсальність та мобільність працівників, мінімізація складу штатних працівників а також зменшення кількості найманих працівників загалом. Конкурентоспроможність на ринку праці майбутнього означатиме унікальність, необхідність працівника замовнику (роботодавцю або прямо споживачу).

Таким чином, вибір орієнтованого на постіндустріальний розвиток типу економічного зростання потребує своєрідного перелому в поглядах на співвідношення економічного і соціального аспектів розвитку. У традиційному трактуванні соціальний аспект вважався похідним від економічного, людський розвиток – другорядним додатком до економічного, причому в традиціях переважно індустріального розуміння економічного добробуту. Такий підхід не враховує того, що інформаційна революція вже відкрила нові, постіндустріальні пріоритети, позаекономічні моделі побудови суспільства, в якому економічна могутність створюється і примножується передусім за рахунок творчої інноваційної праці, що передбачає як обов'язкову умову високий рівень освіти, активну трудову мотивацію і мотивацію безперервного розвитку, а отже, постійне зростання людських потреб і цінностей, а також можливостей їх задовольняти.

У новій економіці, в умовах ринку інноваційної праці роль вищої освіти загалом й університетів зокрема кардинально зміниться, хоча і залишиться не менш важливою. Необхідно забезпечити:

- спеціалізацію та інтенсифікацію освіти;
- найтісніший зв'язок професійної освіти з практикою бізнесу;
- дуальність освіти, поєднання навчання і роботи за спеціальністю;
- фінансову, територіальну і технічну доступність освіти для всіх;
- мобільність освіти, можливість багаторазово переривати і повертатися до навчання;

безумовне переосмислення ідеї освіти як найважливішої ефективної життєдіяльності не тільки для продуктивної зайнятості, але і для людського життя загалом.

Дуже важливо усвідомлювати, що взаємодія економічного та соціального факторів забезпечує великі можливості задоволення соціальних потреб і сприяє високій економічній активності. Інвестиції в освіту не тільки стають економічно доцільними, але і виступають абсолютно необхідним чинником, стимулом, передумовою економічного зростання нового типу.

Література

1. Frey C.B., Osborne M.A. The future of employment: how susceptible are jobs to computerisation. URL: https://www.oxfordmartin.ac.uk/downloads/academic/The_Future_of_Employment.pdf.
2. Сайт пошуку роботи № 1 в Україні Work.ua. URL: <http://www.work.ua/>.
3. Професії майбутнього: якою буде робота через 10-15 років. Міжнародний кадровий портал Head Hunter Group. URL: <http://portal.lviv.ua/news/2015/08/17/profesiyi-maybutnogo>.
4. Frey T. 162 Future Jobs: Preparing for Jobs that Don't Yet Exist URL: <http://www.futuristspeaker.com/2014/03/162-future-jobs-preparing-for-jobs-that-dont-yet-exist/>.
5. Canadian Scholarship Trust Plan: Jobs of 2030. URL: <http://careers2030.cst.org/>.
6. Гришнова Е.А., Азьмук Н.А. Развитие человеческого капитала и трансформация форм занятости: взаимовлияние и взаимообусловленность. *Демография и социальная экономика*. 2014. № 1 (21). С. 85–94.
7. Ляшенко В.І., Котов Є.В. *Україна XXI: неоіндустріальна держава або «крах проекту»?:* монографія. НАН України, Ін-т економіки пром-сті; Полтавський ун-т економіки і торгівлі. Київ, 2015. 196 с.
8. Хміль Р. ІТ-ринок показує зростання. URL: <http://biz.nv.ua/ukr/experts/hmil/it-rinok-pokazuje-zrostannja-178114.html>.
9. Гришнова О.А., Брінцева О.Г. Фіктивний людський капітал: сутність, характерні особливості, чинники формування. *Демографія та соціальна економіка*. 2015. № 1 (23). С. 90-101.
10. Брінцева О.Г. Вплив кризових явищ в соціально-трудоій сфері на процеси формування та використання людського капіталу. *Соціально-трудоі відносини: теорія та практика: зб. наук. праць*. 2014. № 1 (7). С. 284-290.
11. Dyakon A.A., Kalenyuk I.S. Development of higher education in a globalized world. *Demography and social economy*. 2014. №1. С. 24-36.
12. Hrynkevych O. S. Statistical analysis of higher education quality with use of control charts. *Advanced Science Letters (American Scientific Publishers)*. 2017. Vol. 23, Number 10. Pp. 10070-10072.
13. Харазішвілі Ю.М. Методологічні підходи до оцінки рівня економічної безпеки країни. *Наука та наукознавство*. 2014. № 4. С. 44–58.

Надійшла до редакції 15.12.2017 р.